

ANALIZA VSEBINE TELEVIZIJSKEGA POROČANJA O Približevanju Evropski uniji***

Uvod

Polnopravno članstvo v Evropski uniji je cilj večine držav srednje in vzhodne Evrope. Po začetni evforiji ob padcu komunističnih režimov na starem kontinentu ter zagotovitvi držav članic Evropske unije o pričetku novega širitvenega procesa, tokrat tudi na Vzhodu, pa se začenja obdobje tehtanja prednosti in slabosti članstva v tej zahodnoevropski integraciji (Breska in drugi 1998; Senior Nello in Smith 1997).

Pričujoča analiza se ukvarja z enim izmed možnih aspektov tovrstnega tehtanja.² Osredotočamo se namreč na vsebino poročanja slovenskih množičnih medijev o približevanju Slovenije Evropski uniji, s posebnim poudarkom na poročanju televizije. Prispevek temelji na več predpostavkah.

Prvič, nesporno je, da slabosti in prednosti vključevanja kot sestavni in bistveni del vsebine tega poročanja množični mediji, torej tudi televizija, *posredujejo* tako imenovani splošni javnosti kot tudi ciljnim publikam znotraj nje. Toda vprašanje, ki se nam zastavlja, je, 'kako nastaja vsebina' medijskih sporočil. Natančneje povedano, zanimajo nas 'vzroki' ugotovljene vsebine; oziroma možnosti za njeno pojasnjevanje in razumevanje, še posebej ko gre za obravnavanje tem, ki jih s stališča njihovega pomena za Slovenijo lahko opredelimo kot ključne. V tem kontekstu si zastavljamo naslednjo delovno hipotezo: Kadar televizija obravnava ključne teme za slovensko približevanje Evropski uniji (v letu 1997 sta to bili ratifikacija asociacijskega sporazuma in ustavne spremembe), potem vrednoti slovensko približevanje Evropski uniji (na primer poudarja 'nujnost' vključevanja v EU) pozitivno. Kadar televizija ključnih tem ne obravnava, je njeno vrednotenje slovenskega približevanja Evropski uniji negativno.

* Mag. Milan Brzglez, novi raziskovalec in asistent za področje mednarodnih odnosov na FDV.

** Dr. Zlatko Šabič, docent za področje mednarodnih odnosov na FDV.

*** Prispevek je sestavni del raziskovalnega projekta *Majhne države v procesih transformacije mednarodne skupnosti, ki ga financira Ministrstvo za znanost in tehnologijo in izvajata Center za mednarodne odnose na FDV.*

¹ Glej: "Conclusions of the Madrid Council", Bull. EU 12-1995, para. 1.25.

² Zgolj kot primer nekaterih kompleksnejših analiz stroškov in koristi polnopravnega članstva bi lahko omenili komparativno analizo Brinarjeve in Kuhnleja (1994). Posamezni avtorji skozi študij primera Republike Slovenije in njene zunanje politike strukturno ali genetično analizirajo ustreznost državnih strategij v približevanju Slovenije Evropski uniji (Svetličič 1998; Bučar in Brinar 1994). Med ekonomskimi analizami lahko omenimo na primer Potočnika in Majcna (1996) ter Stanovnika in Svetličiča (1996).

Drugič, predpostavljamo, da zaradi dogodkov v zvezi s slovenskim približevanjem Evropski uniji, ki so se odvijali v času raziskave³, televizija namenja več pozornosti političnim temam.⁴ Manj pozornosti pa namenja ostalim pomembnim temam - na primer gospodarskim, socialnim ali pravnim - s katerimi se bodo Republika Slovenija in njeni prebivalci soočali v pridružitvenih procesih.

Preverjanja omenjenih predpostavk glede vsebine poročanja televizije o približevanju Evropski uniji se lotujemo v več korakih. Začenjamo z glavnimi metodološkimi premisleki, ki so osnova izvedene analize. Sledi opis izbranih rezultatov analize, ki si sledijo glede na stopnjo v analizi uporabljenih metod (od deskriptivnejših k analitičnejšim). V sklepnih razmišljanjih skušamo tako teoretično kot normativno kontekstualizirati rezultate te študije - podati nekaj osnovnih parametrov okvira, znotraj katerega jih velja razumeti in tolmačiti.

Uporabljena metodologija

Cilj analize vsebine poročanja televizije je bil ugotoviti njen odnos do slovenskega približevanja Evropski uniji, identifikacija tem oziroma akterjev, ki se na televiziji pojavljajo na to temo, virov, iz katerih je televizija črpala informacije ter argumentacijo, ki jo sporočevalci pri tem uporabljajo.

Na osnovi podatkov, pridobljenih od Urada vlade za informiranje - gre za prispevke, ki so se na *ključno besedo* 'Evropska unija' pojavljali v televiziji od 1. 1. 1997 do 15. 9. 1997 - ter začetne razvrstitve prispevkov, objavljenih na televiziji glede na novinarski žanr v istem obdobju, smo pristopili k začetnemu *vzorčenju*. Celoten vzorec je v tej fazi obsegal 283 prepisov prispevkov treh televizijskih postaj. Zajeli smo celotno populacijo prispevkov, vendar smo ugotavljali le prisotnost tistih tem, ki so se pojavljale v predhodno izvedeni analizi tiskanih medijev.⁵

Temeljno metodološko izhodišče izvedene analize vsebine prispevkov je bila analiza nuklearnih trditev oz. stavkov objavljenih na televiziji na temo Evropske unije in slovenskega približevanja v času od 1. januarja 1997 do 15. septembra 1997. Pri tem smo nuklearni stavek oz. trditev uporabljali kot metodo parafraziranja, kjer z interpretacijo iz povedi izluščimo, identificiramo, reduciramo in modeliramo (i)

³ Raziskava je zajemala obdobje 1. januar 1997 - 15. september 1997. V tem obdobju se je zgodila sprememba 68. člena slovenske ustave (14. julij 1997) in ratifikacija pridružitvenega sporazuma z Evropsko unijo (15. julij 1997).

⁴ Kot 'politične' teme smo definirali tiste nujne politične akte, ki jih je Slovenija morala sprejeti pred začetkom pridruževanja Evropski uniji ter z njimi povezane (pod)teme, o katerih je poročala televizija (te so na primer ratifikacija (pridružitvenega sporazuma), ustavne spremembe, približevanje/prilaganje Evropski uniji s stališča 'izgube suverenosti'; 'zahtev', ki jih postavlja 'Evropa' ipd., polnopravno članstvo).

⁵ V raziskavi smo analizirali še druge medije, ki smo jih delili na štiri skupine: (i) tiskani mediji - dnevniki, (ii) tiskani mediji - ostali, (iii) elektronski mediji - radijski programi in (iv) elektronski mediji - televizijski programi. Za televizijo kot primer smo se odločili zaradi njenega pomena v sodobnem družbenem življenju in posredovanju družbene 'realnosti' (glej na primer Hallin 1994). Na raziskavo v ostalih medijih v tekstu še večkrat opozarjamo. Izsledki raziskave so dostopni v Splichal, Svetličič in drugi (1997).

prvi pomenski objekt (X), ki je nosilec dogajanja ali stanja (torej akter), (ii) drugi pomenski objekt (Y) oz. konkretno temo ter (iii) besedno logično pomensko povezavo med njima (c), ki je vrednotena glede na dimenzijo 'združuje-ločuje'. Formalizirano je mogoče nuklearno trditev, ki je bila v analizi uporabljena,⁶ zapisati kot:

$$X/c/Y^7$$

pri čemer je (c) lahko: (i) "+" (kadar združuje X in Y), (ii) "-" (kadar ločuje X in Y) in (iii) "0" (v nedoločljivih primerih). Uporabljena metoda analize je zahtevala: (1) določitev množice pomenskih objektov, (2) identifikacijo pomenskih objektov v besedilu, (3) modeliranje povedi, ki vsebujejo pomenske objekte, v obliki nuklearnih stavkov in (4) vrednotenje besednih povezav.

Poleg te temeljne strukture nuklearne trditve so nas v poročanju slovenskih množičnih medijev zanimali predvsem tako imenovani primarni viri nuklearnih trditev in morebitna 'argumentacija' zanje. Ob tem smo 'primarni vir' operacionalno opredelili za (a) nosilca izjave, ki je predstavljena (prekodirana) v nuklearno trditev. Torej je primaren vir tisti, 'ki preko medija nekaj sporoča' - je sporočevalec. Je pa tudi (b) kontekst izjave, ki jo je mogoče predstaviti v nuklearno trditev.

Operacionalizacija 'argumentacije' se je izkazala za še kompleksnejšo in bolj problematično, saj obstaja verjetnost, da za določene trditve argumenta niti ni potrebno posebej navajati, ker je 'sam po sebi razumljiv, logičen, znan' ali pa je v primeru televizijskih programov že samo slikovno ozadje poročanja lahko prevzelo tudi funkcijo argumenta.⁸ Zato smo prisotnost argumenta operacionalizirali glede na kontekst (sobesedilo) nuklearne trditve, na katero se nanaša. Če je iz tega sobesedila (ne nujno zgolj iz povedi, iz katere smo parafrazirali nuklearni stavek) razviden argument za identificiran nuklearni stavek (kot odgovor na vprašanje: 'Zakaj takšna trditev?'), smo ga vključili v analizo.

⁶ Za našo analizo so bile relevantne zgolj tiste nuklearne trditve, ki so vsebovale oba pomenska objekta - izključili smo torej tiste nuklearne trditve, ki bi vsebovale samo en pomenski objekt, katerega bi bilo mogoče vrednotiti na dimenziji 'dobro-slabo'. Za natančnejši opis, predpostavke in teoretične utemeljitve uporabljene metode analize vsebine glej Splichal (1990, 108-29).

⁷ Formalizacijo strukture nuklearne trditve, ki smo jih analizirali, smo v nadaljevanju modificirali z vključitvijo dveh spremenljivk - 'primarnega vira' nuklearne trditve (S) in 'argumentacije' (A) - v:

S: X/c/Y (A)

⁸ Niti kot predpostavka niso tako prišle v poštev formalizacije argumentov, ki so podane na primer v Eemeren in drugi (1996) ali v analizi politik dokaj upoštevanem Toulminu (1964; primerjaj Dunn 1994, 66-8, 92-134).

Izbrani rezultati analize

Primarni viri nuklearnih trditvev

Za skoraj 22 % (ali 364) analiziranih nuklearnih trditvev, ugotovljenih v populaciji prispevkov na televizijskih programih, ni bilo mogoče določiti primarnega vira.⁹ Ker je za analizo vprašanje, kdo se pojavlja kot primarni vir oz. sporočevalec izjav bistvenega pomena, smo podrobneje analizirali tiste trditve, kjer je vir znan.

Tabela 1: Frekvenčna porazdelitev nuklearnih trditvev na televizijskih programih glede na navedbo vira, z izključitvijo trditvev, kjer vira ni bilo mogoče ugotoviti

PRIMARNI VIR	ŠTEVILO ENOT	ODSTOTEK	KUMULATIVA
URADNI VIRI	530	40.4	40.4
STRANKE	263	20.1	60.5
VIRI IZ EU IN ČLANIC	154	11.7	72.2
DRUŠTVA	108	8.2	80.5
MEDIJI	62	4.7	85.2
DOKUMENT, POGODBA	59	4.5	89.7
EKSPERTI	45	3.4	93.1
GOVORICE	38	2.9	96.0
ZDA	21	1.6	97.6
GOSPODARSTVO	15	1.1	98.8
SINDIKATI	0	0.0	98.8
OSTALO	16	1.2	100.0
SKUPAJ	1311	100.0	

Zastopanost primarnih virov v trditvah, povezanih s slovenskim približevanjem Evropski uniji, je v osnovi raznovrstna. Toda, če na podatke gledamo s perspektive prisotnosti političnih akterjev kot sporočevalcev trditvev o Evropski uniji in slovenskem približevanju, potem lahko opazimo močno prisotnost predsednika vlade, zunanjega ministrstva ter Državnega zbora. Ostala ministrstva skupaj imajo le 1.8 % delež v trditvah, kjer je vir mogoče določiti. Eksperti in gospodarstvo kažejo razmeroma visoko podprezentiranost. Z drugimi besedami: ko gre za televizijske programe, trditve, ki imajo vir v uradnih strukturah in strankah, bistveno prevladujejo nad ostalimi trditvami, čeprav so dobro pokrita tudi mnenja društev, ki pa se v analiziranem obdobju pojavljajo kot primarni vir nuklearnih trditvev samo okoli polemike in zapletov v zvezi z ratifikacijo pridružitvenega sporazuma.

Prav tako je pomembna ugotovitev, da delež evropskih virov komajda presega 10 %, kar ne ustreza pomenu, ki ga imajo Evropske institucije in države članice za slovensko približevanje Evropski uniji (na primer vloga Evropske komisije kot

⁹ Za primerjavo: podobna ugotovitev velja tudi za radijske programe in dnevni tisk, medtem ko se odstotek nuklearnih trditvev brez navedbe primarnega vira v vzorcu prispevkov ostalih tiskanih medijev dvigne nad 40 %.

glavnega pogajalca pri dogovarjanju vstopnih pogojev, pravica veta držav članic, ko gre za sprejem novih članic v Evropsko unijo). Evropska komisija se kot vir pojavlja le v 3,5 % trditev. Prisotnost ostalih glavnih institucij Evropske unije, predvsem njenega ministrskega organa pa je zanemarljiva, saj se slednji vsega enkrat pojavlja kot vir izjav. Na drugi strani pa je pogosta uporaba dokumentov kot virov trditev, pri čemer pa je treba posebej omeniti primere njihovega nejasnega citiranja¹⁰.

Akterji v nuklearnih trditvah

Na televizijskih programih - natančneje v analizirani populaciji nuklearnih trditev - se 'slovenski' akterji pojavljajo bistveno pogostejše kot 'evropski'. Gre pravzaprav za neko splošno tendenco pri vseh štirih skupinah medijev, ki pa je, kot rečeno, vsaj delno nezdružljiva s pomenom Evropske unije, njenih držav članic ter glavnih organov pri slovenskem približevanju Evropski uniji.

Tabela 2: Frekvenčna porazdelitev akterjev (v združenih kategorijah), o katerih poročajo televizijski programi

KATEGORIJE AKTERJEV	ŠTEVILO ENOT	ODSTOTEK	KUMULATIVA
SLOVENIJA KOT SIMBOL	495	29.5	29.5
URADNA POLITIKA	388	23.2	52.7
STRANKE	320	19.1	71.8
EVROPSKA UNIJA S ČLANICAMI	216	12.9	84.7
DRUŠTVA	103	6.1	90.9
KANDIDATKE	46	2.7	93.6
EVROPA KOT SIMBOL	35	2.1	95.7
GOSPODARSTVO	30	1.8	97.5
TUJCI	21	1.2	98.7
ZDA	14	0.8	99.6
EKSPERTI	7	0.4	100.0
SKUPAJ	1675	100.0	

Med 'slovenskimi' akterji se največkrat pojavlja 'Slovenija kot simbol', sledijo ji slovenska vlada, Državni zbor, opozicija ter 'slovenska politika oz. politiki' (v tem zaporedju). V kategorijo 'Slovenija kot simbol' sodijo omenjanja besed "Slovenija", "mi", "nas" itd.¹¹ Pogostost pojavljanja 'Slovenije kot simbola' seveda otežkoča identifikacijo akterjev, saj se ti, kakor je mogoče presoditi, 'skrivajo' za omenjenimi besedami.

¹⁰ Tako na primer sporočevalec omenja "poročilo Evropske komisije", pri tem pa ni jasno, za kakšno poročilo pravzaprav gre. Zasedili smo tudi primer, ko je sporočevalec omenil, da so "v Bruslju" postavili Slovenijo na deseto mesto glede napredka pri prilagajanju slovenske zakonodaje evropski. Kasneje se je izkazalo, da ni šlo za "Bruselj" (kar se v medijih uporablja kot sinonim za institucije Evropske unije), temveč za nek študijski center, ki ima pač sedež v Bruslju.

¹¹ Na podoben način smo definirali tudi kategorijo 'Evropa kot simbol' (na primer: 'Evropa nam narekuje hitrejši razvoj', 'narekujejo nam sprejemanje evropskih standardov' itd.)

Med strankami se največkrat pojavljata opozicijski SDS in SKD. V primerjavi z njima slabo zastopanost LDS pa je verjetno mogoče pojasniti z izpostavljenostjo vlade oziroma njenega predsednika na televizijskih programih. Vlada se namreč kot akter pojavlja v 9,4 % vseh trditev, predsednik vlade pa v 2,1 % vseh trditev.

'Nepolitični' akterji so podprezentirani, pri čemer med prvimi desetimi najbolj pogostimi akterji sploh ni akterjev, ki bi izvirali neposredno iz gospodarstva. Prevelika orientacija na politične akterje - med njimi velja posebej izpostaviti tudi v analiziranem obdobju upoštevanja vredno dejavnost društev - in (posledično) političnih tem v slovenskem medijskem prostoru zagotovo ne izboljšuje kvalitete medijskega pokrivanja slovenskega približevanja Evropski uniji.

Med 'evropskimi' akterji se največkrat pojavljata Evropska unija in Evropska komisija, vendar je njun delež skromnejši (skupno se pojavljata v 8,9 % vseh trditev) kot bi glede na pomen, ki ga imajo organi Evropske unije oziroma Evropskih skupnosti na dinamiko uresničevanja ambicij Slovenije glede polnopravnega članstva, mogli pričakovati. V tem kontekstu velja primeroma omeniti tudi skromno zastopanost dveh članic Evropske unije, ki sta naši sosedji, Italije in Avstrije. Italija kot akter v kontekstu slovenskega približevanja Evropski uniji nastopa le v 1,3 % vseh registriranih trditev, zastopstvo Avstrije pa je še manjše (0,5 % vseh registriranih trditev). Takšne številke lahko po eni strani pojasnijo dobri odnosi med Slovenijo in tema dvema državama v analiziranem obdobju. Seveda pa lahko le predpostavljamo, da skromna pozornost televizije do obeh držav ni konstanta. Vprašanje je (in to bi lahko bil predmet kakšne podobne raziskave), če tovrstna pozornost ni omejena zgolj na poročanje o (potencialno) slabših bilateralnih odnosih s sosedama (na primer z Italijo pred sprejemom tako imenovanega Španskega kompromisa in potencialno negativni vpliv vprašanja statusa 'staroavstrijske manjšine' v Sloveniji na slovensko-avstrijske odnose), medtem ko so druge teme (gospodarske, kulturne, znanstvene) manj prisotne.

Pomenski objekti oz. teme nuklearnih trditev

Naši rezultati kažejo, da se v televizijskih programih (kakor tudi v ostalih medijih) prevlada političnih tem kot značilnosti vsebine razprave niso mogli izogniti. Tako med prvimi desetimi najpogostejše omenjenimi konkretnimi pomenskimi objekti¹² najdemo izključno 'politične'. V primerjavi s tem dejstvom je mogoče ugotoviti, da se na televizijskih programih zelo malo govori o temah kot so varstvo okolja, tehnologija, izobraževanje in sociala. Po drugi strani je opazna prisotnost vojaško-politične mednarodne organizacije NATO v kontekstu obravnave slovenskega približevanja Evropski uniji. Mogoče je domnevati, da televizija, pa tudi ostali slovenski mediji (NATO tudi pri drugih skupinah oz. vrstah medijev visoko kotira v njihovi vsebini) 'kanalizirajo' pozornost, ko gre za področja delovanja ('specializacijo') posameznih mednarodnih organizacij. Medtem ko je članstvo v NATO izrazito enačeno s slovensko varnostjo, naj bi varnost, ko gre za Evropsko unijo, bila manj pomembna ali vsaj širše razumljena kategorija (na primer 'članstvo v Evropski uniji prispeva tudi k večji varnosti Slovenije').

¹² Samo v analizi vsebine televizijskih programov smo identificirali 108 konkretnih pomenskih objektov (Sptičal, Svetličič in drugi 1997, 126-8).

Tabela 3: Frekvenčna porazdelitev trditev glede na teme (v združenih kategorijah), o katerih poročajo televizijski programi

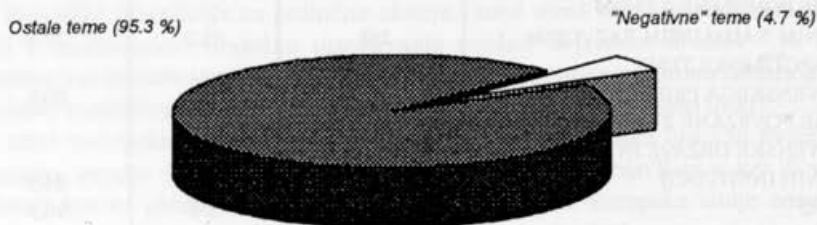
KATEGORIJE TEM	ŠTEVILO ENOT	ODSTOTEK	KUMULATIVA
POLITIČNE TEME (GLEDE SLOVENSKEGA PRIBLIŽEVANJA EU)	1046	62.4	62.4
TEME POVEZANE Z EU IN NJENIM NADALJNJIM RAZVOJEM	251	15.0	77.4
GOSPODARSKE TEME SLOVENSKEGA PRIBLIŽEVANJA	144	8.6	86.0
TEME POVEZANE Z DELOVANJEM SLOVENSKE DRŽAVE IN NJENIH INSTITUCIJ	142	8.4	94.5
NATO	41	2.4	96.9
IZOBRAŽEVALNE, ZNANSTVENE, TEHNOLOŠKE IN KULTURNE TEME SLOVENSKEGA PRIBLIŽEVANJA	20	1.2	98.1
SOCIALNE TEME SLOVENSKEGA PRIBLIŽEVANJA	11	0.7	98.8
OKOLJSKE IN INFRASTRUKTURNE TEME SLOVENSKEGA PRIBLIŽEVANJA	10.1	98.9	
OSTALO	19	1.1	100.0
SKUPAJ	1675	100.0	

Med političnimi temami prevladujejo ratifikacija (8.9 % celotnega števila trditev), ustavne spremembe (7.8 %), zaščitna zakonodaja (5.9 %), medstrankarski sporazum (5.3 %) in Slovenija (4.7 %). Čeprav so poudarki na posameznih temah pri televizijskih programih nekoliko različni (pri čemer imamo v mislih predvsem večjo zastopanost poročanja o pogajanjih oziroma debatah v zvezi z medstrankarskim sporazumom), pa so osnovni poudarki podobni kot pri drugih vrstah množičnih medijev.

Gospodarske teme so slabše zastopane. Celo med prvimi dvajsetimi najpogostejše omenjenimi pomenskimi objekti najdemo le enega pretežno gospodarskega (liberalizacija, 2.1 % celotnega števila trditev). Ostale gospodarske teme (objekti), ki se najpogostejše pojavljajo, so še gospodarski razvoj (1.3 %), strategija (1.2 %) in naložbe (1.0 %). Končno ugotavljamo, da televizijski programi ne posvečajo preveč pozornosti temam, ki lahko potencialno 'negativno' vplivajo na odnos javnosti do približevanja Slovenije Evropski uniji. Naključna selekcija 'negativnih' objektov¹⁸ ne presega deleža 5 % v populaciji trditev v okviru televizijskih programov. Podobna slika, ki jo je bilo mogoče pridobiti tudi z analizo vsebine prispevkov v ostalih vrstah množičnih medijev, navaja k domnevi, da se prava debata o občutljivih temah slovenskega približevanja v času poteka raziskav morda sploh še ni pričela.

¹⁸ Gre za ilustrativno določitev desetih področij, kjer je mogoče predvidevati tudi negativne posledice vključevanja v Evropsko unijo za prebivalce Republike Slovenije in ki zajemajo različne vidike družbenega življenja: konkurenčnost (med podjetji); liberalizacija (trga); okolje; davki; kmetijstvo; delovna mesta; nezaposlenost; procesi odločanja v EU (vloga Slovenije v njih); socialne pravice; stroški širitve.

Slika 1: Delež potencialno 'negativnih' tem v populaciji objektov (televizijski programi)

Vrednotenje zveze med akterji in temami

V celotnem številu trditev v zvezi s slovenskim približevanjem Evropski uniji je vrednotenje pomenskih objektov s strani akterjev, o katerih poroča televizija, v 64.8 % primerov pozitivno. V 24 % je takšno vrednotenje negativno, medtem ko v 11.2 % vrednotenja ni bilo mogoče določiti.

Seveda je ob tem vredno še enkrat poudariti, da uporabljena metoda analize nuklearnih trditev ne omogoča preprostega enačenja vrednotenja v nuklearnih trditvah z medijsko naravnostjo oz. politiko do obravnavane problematike.

Prisotnost argumentacije za nuklearne trditve

V večini primerov (58.3 %) so bile trditve, ki smo jih identificirali na televizijskih programih, brez določljivih argumentov. Tudi pri televizijskih programih se je - podobno kot pri ostalih vrstah množičnih medijev - v analizi pokazalo, da je tudi v primerih, ko smo sobesedilu lahko pripisali določeno argumentativno vrednost, oz. ko je bil argument jasneje razviden, sam tip oziroma vrsto argumentacije težko določiti, saj je takšnih 'argumentov' skupaj kar za 11.6 %. Gre namreč za 'argumente', ki imajo sicer 'zdravorazumsko podlago', a jih ni mogoče enoznačno razvrstiti v kategorije, kot so 'politični', 'ekonomski', 'kulturni', 'socialni'. To nedvomno vpliva na kvaliteto razprave o slovenskem približevanju. Redko se v argumentaciji trditev uporabljajo dokumenti oziroma pogodbe (12.6 %), kar je le še dodaten vidik, ki govori v prid teze o manjši kvaliteti argumentacije trditev v slovenskem medijskem prostoru, kot bi si jo morda želeli.

Največkrat so 'avtorji' (tako prepoznavni kot neprepoznavni sporočevalci) svojo argumentacijo za trditve v zvezi z Evropsko unijo in slovenskim približevanjem, če so jo seveda vsaj naznačili, vezali na domače okolje in domače vire (68.5 %), v 34.5 % pa so argumentacijo iskali med tujimi viri oz. zanjo izpostavljali mednarodno okolje.

Kvalitativni vidiki vsebine televizijskega poročanja o Evropski uniji

Pomembnost vsebine razprave o Evropski uniji, predvsem postavljanja dnevnega reda zanj ter v tej zvezi potencialni vpliv obravnavanega medija, so usmerili našo raziskovalno pozornost tudi na nekatere vidike analize, ki jih zgolj kvantitativna metodologija ni sposobna zaznati. Potrebna je bila pritegnitev tudi kvalitativnih analitičnih prijemov, da smo povezali vsebino televizijskega poročanja z 'medijsko politiko' in vrstami televizijskih oddaj.¹⁴

Pri analizi informativnih oddaj v televizijskih programih smo ugotovili, da je bilo več kot 80 % vrednostnih trditev prisotnih v osrednjih informativnih oddajah (ob 19.30) ter v tematskih političnih oddajah kot so TV Konferenca na nacionalni televiziji in Argumenti na POP TV. Tematske oddaje so bile izključno posvečene analizi slovenskega približevanja EU, ustavnim spremembam ter prilagajanju slovenske zakonodaje evropski.

Kot akterji ali nosilci dejanj so v osrednjih informativnih oddajah nastopali društva (40 %), članice EU (42.1 %) ter Slovenija (kot simbol) v približno eni tretjini trditev. Kandidatke za polnopravno članstvo v EU so se kot akterji dejanj pojavljale izključno v osrednjih informativnih oddajah (94.7 %). Ugotovili smo, da je v osrednjih informativnih oddajah na analiziranih televizijskih programih posebna pozornost bila usmerjena na dejavnosti vseh močnih kandidat za polnopravno članstvo v EU in primerjanju (med njimi in v odnosu do Slovenije) 'doseženih kriterijev' za morebitni sprejem. V zadnji informativni oddaji na nacionalni televiziji (Odmevi) so v večini trditev kot akterji nastopale evropske institucije (46 %). Slednji podatek je posebej pomemben glede pozornosti, ki jo uredniška politika te oddaje namenja akterjem, povezanim s slovenskim približevanjem Evropski uniji. Gre namreč za izjemo od ugotovljenega splošnega trenda televizijskega poročanja (kot kaže naša raziskava, je podoben položaj tudi v drugih medijih), po katerem so evropski akterji v trditvah skromno prisotni.

Tematska struktura poročanja v informativnem programu na televiziji je bila določena s strukturo posameznih oddaj. Tako je v 'pogovornih' oddajah (TV Konferenca in Argumenti) kot tema prevladoval v več kot polovici trditev nacionalni interes. Lahko bi dodali, da te teme niso poudarjali gosti v studiu temveč klici gledalcev in vprašanja novinarjev. Nadaljnja analiza vsebine bi pokazala, da je v primeru teh oddaj nastopil razcep med institucionalno agendo (kazalom pomembnosti tem) in medijsko agendo, ki je v tem primeru nastopala kot nadomestek agende javnega mnenja. Opozarjamo, da je struktura telefonskih klicev (ali 'vdora' javnega mnenja v zaprti institucionalni diskurz) sledila strankarski pripadnosti sogovornika.

V osrednjih informativnih oddajah so kot teme poročanja prevladovala: slovenska pogajanja, medstrankarsko sporazumevanje (prevladujoča tema v 'prime-time' informativnih oddajah), NATO, približevanje Slovenije EU in razprave o ustavnih spremembah. V pozno večerni informativni oddaji na nacionalni televiziji je struktura tem bila nekoliko drugačna: polnopravno članstvo Slovenije v EU je bila

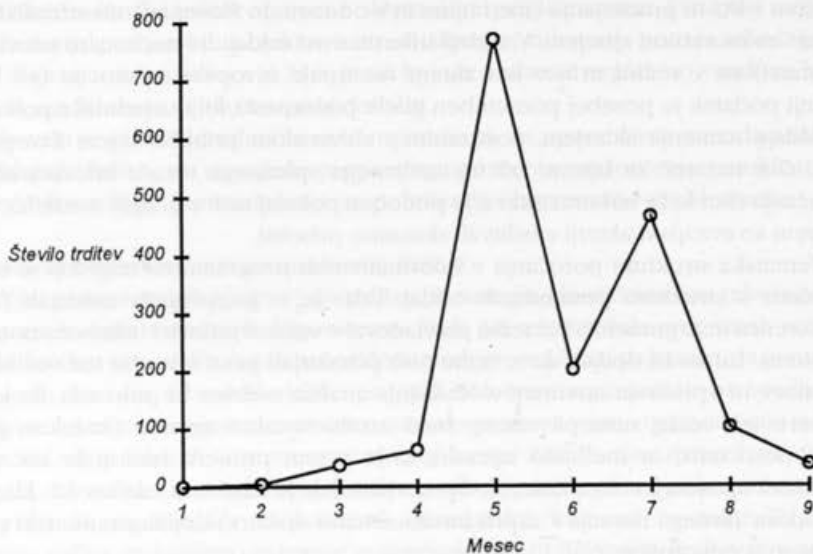
¹⁴ Nadaljnje besedilo (do konca tega podpoglavja) pretežno temelji na izsledkih doc. dr. Sandre Bašič Hrvatin. Za dovoljenje, da so le-ti lahko uporabljeni v pričujočem tekstu, se ji avtorja na tem mestu posebej zahvaljujeta.

osrednja tema (71.4 %), za njo sledita Evropa kot simbol in Evropska unija. Predpostavljamo, da je v tem primeru razdelitev tem sledila strukturi občinstva teh informativnih oddaj.

Kampanjskost medijskega poročanja?

Skladno z intenzivnostjo razprav o približevanju Evropski uniji se je spreminjala tudi pogostost pojavljanja posameznih tem, povezanih z njo. Analiza frekvenčnosti pojavljanja nuklearnih trditev na televiziji (slika 2) pokaže, da je mogoče govoriti o tako imenovanih ključnih mesecih (maju, juniju in juliju), ko je bilo nuklearnih trditev, vezanih na tematiko slovenskega približevanja Evropski uniji, daleč največ.¹⁵ To je obdobje, ko so bila pogajanja o spremembah, ki jih je Republika Slovenija - točneje politična elita v njenem imenu in imenu njenih državljanov - morala opraviti v notranjem pravnem redu pred ratifikacijo Pridružitvenega sporazuma (sprememba 68. člena Ustave), najintenzivnejša.

Slika 2: Frekvenčnost pojavljanja nuklearnih trditev na televiziji po mesecih

¹⁵ Podobne rezultate, torej tudi skorajda identično sliko, kot jo ponazarjamo s sliko 2, smo dobili tudi pri analizi frekvenc pojavljanja nuklearnih trditev pri ostalih medijih.

Seveda zgolj na podlagi frekvenčne distribucije pojavljanja nuklearnih trditev v analiziranem obdobju ni mogoče televizijskega pokrivanja problematike Evropske unije in slovenskega približevanja označevati za kampanjskega. Potrebni so subtilnejši prijemi (seveda ob predpostavljenem zavedanju stalne nevarnosti, da je mogoče statistično povezati tudi 'nepovezljivo'). Zato smo na tem mestu posebej preverjali našo prvo predpostavko o povezavi (televizijskega) vrednotenja ključnih tem in slovenskega približevanja Evropski uniji.

Za preverjanje tako zastavljene hipoteze je bilo vnovič potrebno izvesti do-ločen metodološki premislek: V dosednji analizi smo ugotovili, da se je poročanje o slovenskem približevanju EU na televiziji glede na število ugotovljenih nuklearnih trditev kvantitativno najbolj razmahnilo v maju, juniju in juliju. Ti trije meseci so nam zato služili kot opora časovne delitve poročanja (ostali meseci oz. poročanje o slovenskem približevanju je zajeto v kategorijo preostali čas). Nadalje smo iz celotnega spektra tem izločili dve združeni kategoriji izpostavitve pomen-skih objektov/tem - (i) 'proces približevanja EU' (pomenski objekti, ki neposredno izražajo približevanje Slovenije EU oz. opisujejo ta proces in njegove faze)¹⁶ in kate-gorijo (ii) 'ključnih tem', ki vključuje naslednje objekte s šifranta objektov: pri-družiteni sporazum, ratifikacija in ustavne spremembe.

Tabeli 4a/b: Povezanost obdobja obravnave ključnih tem z njihovim vred-notenjem in z vrednotenjem približevanja EU v televizijskem mediju

KLJUČEN ČAS	NEUTRALNO	NEGATIVNO	POZITIVNO	SKUPAJ
KLJUČNE TEME	56 3.9 %	40 2.8 %	207 14.4 %	303 21.1 %
PREOSTALE TEME	95 6.6 %	275 19.2 %	668 46.6 %	1038 72.3 %
PRIBLIŽEVANJE EU	24 1.7 %	12 0.8 %	58 4.0 %	94 6.6 %
SKUPAJ	175 12.2 %	327 22.8 %	933 65.9 %	1435 100.0 %

Opombe za tabelo 4a: Skupno število enot analize (N) = 1435.

Prva številka v vsakem polju je frekvenca, druga pa odstotek glede na vse enote analize.

Pearsonov $\chi^2 = 54.765$ (Signifikanca obojsetranskega testa = 0.000; df = 4)

0 polj (0 %) s pričakovano frekvenco < 5. Minimalna pričakovana frekvenca = 11.46.

Pearsonov kontingenčni koeficient $C = 0.192$ (Signifikanca = 0.000)

¹⁶ Iz šifranta pomenskih objektov so to naslednje teme: harmonizacija; pogojevanje vstopa oz. reforme v Sloveniji; polnopravno članstvo; prednosti priključevanja EU; približevanje; in prilagajanje.

PREOSTALI ČAS	NEVTRALNO	NEGATIVNO	POZITIVNO	SKUPAJ
Ključne teme	0 0.0 %	0 0.0 %	7 2.9 %	7 2.9 %
Preostale teme	11 4.6 %	64 26.7 %	129 53.8 %	204 85.0 %
Približevanje EU	1 0.4 %	11 4.6 %	17 7.1 %	29 12.1 %
SKUPAJ	12 5.0 %	75 31.3 %	153 63.8 %	240 100.0 %

Opombe za tabelo 4b: Skupno število enot analize (N) = 240.

Prva številka v vsakem polju je frekvenca, druga pa odstotek glede na vse enote analize.

Pearsonov $\chi^2 = 4.726$ (Signifikanca obojestranskega testa = 0.371; $df = 4$)

4 polja (44.4 %) s pričakovano frekvenco < 5. Minimalna pričakovana frekvenca = 0.35.

Pearsonov kontingenčni koeficient $C = 0.139$ (Signifikanca = 0.317)

Za populacijo nuklearnih trditev na televizijskih programih lahko o povezanosti vrednotenja procesa približevanja Evropski uniji in vrednotenja 'ključnih tem' govorimo le v obdobju ključnih odločitev. Pri tem se izkaže, da statistično najbolj značilno naraste število neopredeljenih trditev o približevanju EU (od 12.2 % vseh neopredeljenih trditev v populaciji na 25.5 % neopredeljenih trditev o slovenskem približevanju) in to na račun statistično nekaj manj pomembnega znižanja števila neopredeljenih trditev (od 22.8 % na 12.8 %). Enako velja za trditve o ključnih temah, kjer število negativnih trditev upade sorazmerno bolj kot naraste število nevtrálnih trditev (od 22.8 % na 13.2 % - v primerjavi z nevtrálnimi trditvami - od 12.2 % na 18.5 %). Končno, pri preostalih temah naraste število negativnih trditev (od 22.8 % na 26.5 %) in upade število nevtrálnih (od 12.2 % na 9.2 %).

Hipotezo, po kateri obravnavanje ključnih tem slovenskega približevanja na televiziji sovpada s povečanjem odstotka pozitivnega vrednotenja samega procesa približevanja, smo morali na podlagi predstavljenih rezultatov analize, ki so v osnovi podobni rezultatom analiz ostalih treh kategorij medijev (Splichal, Svetličič in drugi 1997:68-73), zavrniti. Če kljub temu lahko govorimo o povezanosti vrednotenja z obravnavo tematike približevanja, kadar na televiziji obravnavajo ključne teme, pa velja ugotoviti, da je 'smer' vrednotenja približevanja v tem primeru sovpadajoča s 'smerjo' vrednotenja samih ključnih tem - v naših primerih gre za hkratno upadanje negativnega vrednotenja ključnih tem in približevanja in naraščanja nevtrálnega vrednotenja obeh tem. Preprosteje rečeno, iz analize trditev televizijskega medija izhaja, da televizija pasivno spremlja dogajanje na področju približevanja Evropski uniji, čakajoč da politične elite sprejmejo 'ključne odločitve', ki jih potem posreduje 'splošni' in 'posebnim javnostim' (oz. ciljnim publikam).

Razmišljanja ob rezultatih analize

Razen pri pokrivanju političnih vidikov je bilo poročanje televizije o približevanju Slovenije Evropski uniji manj pogosto. Viri, na katere se je televizijski medij opiral, so prvenstveno izvirali iz politične sfere. Ne gre samo za 'pod-reprezentativnost' pomembnih tem (na primer gospodarskih) in pomanjkanje ekspertnih znanj, ki smo ju v analizi lahko prepoznali. Izkazalo se je tudi, da je med januarjem in septembrom 1997 televizija pokazala manj interesa za navidez 'manj pomembne' teme, kot so denimo okoljski in socialni problemi.

Prevladujoč delež politične vsebine poročanja o Evropski uniji in slovenskem približevanju je mogoče pojasniti tudi z obdobjem, v katerem je raziskava potekala. Šlo je za (politična) pogajanja znotraj Slovenije o njenem prihodnjem odnosu do Evropske unije. Ta so se dejansko dotaknila nekaterih temeljnih političnih problemov, kot na primer vprašanje nediskriminacije tujcev pri pridobivanju lastniške pravice nad zemljo v Republiki Sloveniji.¹⁷ Raziskava, izvedena v 'mirnejšem' obdobju bi mogoče dala drugačne rezultate, predvsem glede na opredeljeno strategijo približevanja Slovenije do Evropske unije.¹⁸

Seveda je treba poudariti, da prevlada političnih tem v določenem obdobju ni nobena slovenska posebnost. Politične teme in kriteriji so skozi celotno zgodovino procesov širitev Evropske unije igrali pomembno vlogo, še zlasti, ker ti procesi niso bili vedno vodeni zgolj zaradi gospodarskih vzgibov (Breckinridge 1997).¹⁹ Pa vendar takšna razlaga sama po sebi ne zadošča, da bi v celoti pojasnili 'usmerjenosti' televizije pri obravnavi posameznih tematik, vezanih na slovensko približevanje Evropski uniji. Težko se je na primer izogniti splošnemu vtisu o določenem pomanjkanju interesa televizijskega medija za evropske zadeve, seveda z nekaterimi izjemami, omenjenimi tudi v tem prispevku. Tovrstno pomanjkanje interesa je v določeni meri verjetno pogojeno z majhnostjo (tudi njenimi socialno-psihološkimi posledicami) države in njene družbe, kakor tudi s polpreteklo zgodovino. Slovenija je bivša socialistična država, ni med najpomembnejšimi akterji v mednarodnih odnosih in ni še povsem vpeta v globalizacijske procese. Morda je temu primeren tudi medijski interes za mednarodna dogajanja, kar vključuje tudi Evropsko unijo. Brez močne 'tradicije' obsežnega in sistematičnega poročanja o evropskih zadevah pa je ne samo televiziji, ampak kateremu koli tipu slovenskih medijev težko aktivno posegati (na primer preko komentarjev novinarjev ekspertov za posamezna področja, s predstavljanjem mnenj strokovnjakov, z raziskovalnim novinarstvom) v javno razpravo. Tovrstni 'tradiciji' se televizija, pa tudi ostali slovenski mediji približujejo, čas pa bo pokazal, kako kvaliteten in dolg bo prehod, ko se bodo 'novi' družbeni stvarnosti prilagoditi tako mediji kot

¹⁷ Tovrstne teme smo v analizi združevali v 'politične'.

¹⁸ Strategija Republike Slovenije za vključevanje v Evropsko unijo vključuje analizo niza 'občutljivih' tem, katere smo lahko v pričujočem prispevku zgolj nakazali, pozornost pa je posvečena tudi obveščanju slovenske javnosti o Evropski uniji in slovenskem vključevanju (1998, 77-8).

¹⁹ Nekoliko bolj poglobljeno bi bilo mogoče temu dodati, da so ne glede na zatrevanje prednost bodisi političnih bodisi gospodarskih kriterijev za včlanjevanje, vedno upoštevali specifično vsake kandidatke posebej (Brinar 1996, 30-8).

posamezniki znotraj njih.²⁰ Zavedati se je torej treba, da razširitev Evropske unije še zdaleč ni samo politični proces. Vsaj tako, če ne še bolj pomembne, so gospodarske, socialne in druge dimenzije približevanja. Izvajanje standardov, ki jih na omenjenih in drugih področjih zahteva Evropska unija, bodo dodobra spremenili življenja prebivalcev države, ki se poteguje za polnopravno članstvo. Zato je zelo pomembno, da bodo ti prebivalci o vseh posledicah (dobrih in slabih) članstva v Evropski uniji pravočasno in kvalitetno obveščeni. Pri takšnem obveščanju imajo ključno vlogo prav mediji, kot posredovalci družbene realnosti. Že z večjo diverzifikacijo akterjev, ki nastopajo v medijih (torej dajanje večjega pomena tudi drugim akterjem poleg političnih), bo pestrost informacij in mnenj o posledicah polnopravnega članstva v Evropski uniji večja. Polnopravno članstvo v Evropski uniji je projekt takšnih razsežnosti, da enostavno ne more in ne sme biti nič drugega kot projekt (dobro informiranih) državljanov Slovenije kot celote.

Povedanemu ob rob velja dodati še naslednje. Nujnost 'tako teoretične kot empirične prilagoditve' na 'realnosti', ki jih med drugim načenja tudi naša študija primera, predstavlja izziv ne samo slovenskim množičnim medijem, ampak tudi preučevalcem mednarodnih odnosov, še posebej tistim, ki se ukvarjajo z analizo zunanje politike in evropskimi študijami. Upoštevati bomo morali,²¹ da so mediji pomemben člen, ki posredujejo bistvene elemente družbene konstrukcije realnosti ali celo, da v družbenem svetu in tudi v procesih razumevanja širitve in poglobljanja Evropske unije, 'ni neposredovanih realnosti' (to na splošno prepričljivo zatrjuje Nimmo in Combs (1983, 2-16)). Ob upoštevanju tega dejstva, bo potrebno v nadaljne analize vloge in pomena medijev v procesih vključevanja v Evropsko unijo upoštevati 'subtilnejše' distinkcije, ki posredovanje množičnih medijev ločujejo tako od sfere javnosti (javnega mnenja) kot od sfere javne oblasti (Dye 1995, 299, 303-5). Prav tako ne bo odveč upoštevati inherentno interpretativno naravnano medijske vsebine (Hollis in Smith 1990, 1, 68-91), kateri se še bolj kot - bodimo samokritični - tudi naše kvantitativno naravnano znanstveno pojasnjevanje, prilega kvalitativna analiza (medijskega in/ali političnega) diskurza tudi ko proučujemo takšne 'makro' kategorije, kot so mednarodni odnosi, zunanja politika ali denimo Evropska unija (Wæver 1994, 254-7).

²⁰ Tako tuji opazovalci slovenskih razmer, ki so glede na razmerja v sodobni mednarodni skupnosti 'občutljivejši' do vseh vidikov problematike človekovih pravic, pripisujejo še zmeraj pomembno vlogo tako imenovani samocenzuri novinarjev ("Report on Human Rights in Slovenia" 1994, 79). V tem kontekstu morda ne bi bilo napak tudi ob problematiki približevanja Evropski uniji govoriti in razmisliti o manjku "kritične publicitete", ki jo nadomešča "demonstrativno in manipulativno razvita publiciteta" (Habermas 1989, 271). Tudi zato smo lahko prepričani, da analiza medijske vsebine, ki smo se je lotili, predstavlja kar primeren prispevek k slovenskemu diskurzu o vključevanju v Evropsko unijo.

²¹ Tudi v slovenski literaturi se nahajajo osnove za tovrstno sklepanje (Benko 1994; 1997, 276). V tuji literaturi pa se je poleg dobro znanega Deutschevega prispevka k analizi zunanje politike skozi kaskadni model politične komunikacije (1988, 124-33), kjer množični mediji poleg družbeno-ekonomske elite, oblastno-političnega sistema, mnenjskih voditeljev in prebivalstva ("množičnega mnenja"), posredujejo v toku in vzvratnem toku (feedback) informacij in 'družbeni konstrukciji realnosti', mogoče vsaj deloma zgledovati po predstavniki tako imenovanega pristopa k mednarodnim odnosom skozi procese odločanja (glej na primer Wendzel 1981, 407-12).

LITERATURA

- Benko, Vlado. 1994. "Mednarodni odnosi in javnost". *Javnost/The Public* 1(1-2), 57-75.
- Benko, Vlado. 1997. *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: FDV.
- Breckinridge, Robert E. 1997. "Political Considerations of the Mediterranean and EFTAN Enlargements of the European Union". *Journal of International Relations Issues of Politics, Law and Economy* 4(1-4).
- Breska, Eric von, Martin Brusis, Claus Giering, András Inotai in Monika Wohlfeld. 1998. *Costs, Benefits and Chances of Eastern Enlargement for the European Union*. Gütersloh: Bertelsmann Foundation Publishers.
- Brinar, Irena. 1996. "The Enlargement of the EU and Slovenia: The Economic and Political Criteria of the Enlargement Process throughout the EC/EU's History". V: Fink-Hafner, Danica in Terry Cox (ur.) *Into Europe? Perspectives from Britain and Slovenia*, 23-48. Ljubljana: FDV.
- Brinar, Irena in Stein Kuhnle. 1994. "Perspectives on European Integration in Smaller Democracies: Norway and Slovenia Compared". V: Bučar, Bojko in Stein Kuhnle (ur.) *Small States Compared: Politics of Norway and Slovenia*, 1-28. Bergen: Alma Mater Forlag.
- Bučar, Bojko in Irena Brinar. 1994. "Slovenian Foreign Policy". V: Bibič, Adolf in Gigi Graziano. 1994. *Civil Society, Political Society, Democracy*, 425-47. Ljubljana: SLOPSA.
- Eemeren, Frans H. van, Rob Grotendorst, Francisca Snoeck Henkemans in drugi. 1996. *Fundamentals of Argumentation Theory: A Handbook of Historical Backgrounds and Contemporary Developments*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Deutsch, Karl W. 1988. *The Analysis of International Relations*, 3. izdaja. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Dunn, William N. 1994. *Public Policy Analysis: An Introduction*, 2. izdaja. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Dye, Thomas R. 1995. *Understanding Public Policy*, 8. izdaja. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Habermas, Jürgen. 1989/1962. *Strukturne spremembe javnosti*. Ljubljana: ŠKUC in Filozofska fakulteta.
- Hallin, Daniel C. 1994. *We Keep America on Top of the World: Television journalism and the public sphere*. London and New York: Routledge.
- Hollis, Martin in Steve Smith. 1990. *Explaining and Understanding International Relations*. Oxford: Clarendon Press.
- Nimmo, Dan in James E. Combs. 1993. *Mediated Political Realities*. New York in London: Longman.
- Potočnik, Janez in Boris Majcen. 1996. *Slovenia and the European Union: Analysis of Possible Consequences of Approaching Europe - CGE Approach*. Ljubljana: IER.
- "Report on Human Rights in Slovenia". 1994. *Journal of International Relations (Issues of Politics, Law and Economy)* 1(1), 77-81.
- Senior-Nello, Susan in Karen E. Smith. 1997. *The Consequences of Eastern Enlargement of the European Union in Stages*. EUI Working Papers - RSC No. 97/51. Firenze: European University Institute.
- Splichal, Slavko. 1990. *Analiza besedil*. Ljubljana: FSPN.
- Splichal, Slavko, Marjan Svetličič, Zlatko Šabič in Tanja Oblak. 1997. *Končno poročilo raziskave poročanja slovenskih medijev o približevanju Evropski uniji na osnovi računalniško obdelanega klipinga*. Ljubljana: FDV - CMO in CDK.
- Stanovnik, Peter in Marjan Svetličič. 1996. *Slovenia and the European Union. Prispevek predstavljen na ekspertni konferenci "The Economic Aspects of Slovenia's Integration into the European Union"*, Bled, 12.-13. april, TEPSA in CMO.

- "Strategija Republike Slovenije za vključevanje v Evropsko unijo" - EPA 371-II. 1998. Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije XXIV(4), 3-88 (16. januar).
- Svetličič, Marjan. 1998. Slovenian State Strategy in the New Europe. TKI Working Papers on European Integration and Regime Formation 24/98. Esbjerg: South Jutland University Press.
- Toulmin, Stephen Edelston. 1964. The Uses of Argument. London in New York: Cambridge University Press.
- Wæver, Ole. 1994. "Resisting the Temptation of Post Foreign Policy Analysis". V: Carlsnaes, Walter in Steve Smith (ur.) European Foreign Policy: The EC and Changing Perspectives in Europe, 238-73. London, Thousand Oaks in New Delhi: SAGE.
- Wendzel, Robert L. 1981. International Politics: Policymakers and Policymaking. New York (etc.): John Wiley & Sons.